

Gyógyépítészet és pedagógia

Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon,
Gyermekotthon és Pedagógiai Szakszolgálat, Budapest

1

1977-ben, egy egyetemi előadáson Kaszás Károly építész egy statisztikai adatot említett az építészek társadalmi beágyazódásával kapcsolatban. Az Angliában végzett kutatás szerint az építész házastársa leggyakrabban gyógypedagógus. 22 évesen neveltünk ezen. A kérdés távolinak és jelentéktelennek tűnt. Később úgy hozta a jó sorsom, hogy gyógypedagógus feleségem lett, majd ennek kapcsán több gyógypedagógust ismertem meg, akiknek férje, felesége építész.

1. A gyermekotthon „torony-épülete”, a felújított iskola-szárnyból nézve

2. Hosszmetszet az épület tengelyében

3. A gyermekotthon-szárny függőfolyosója

4. A függőfolyosó színes, perforált fémfelülete

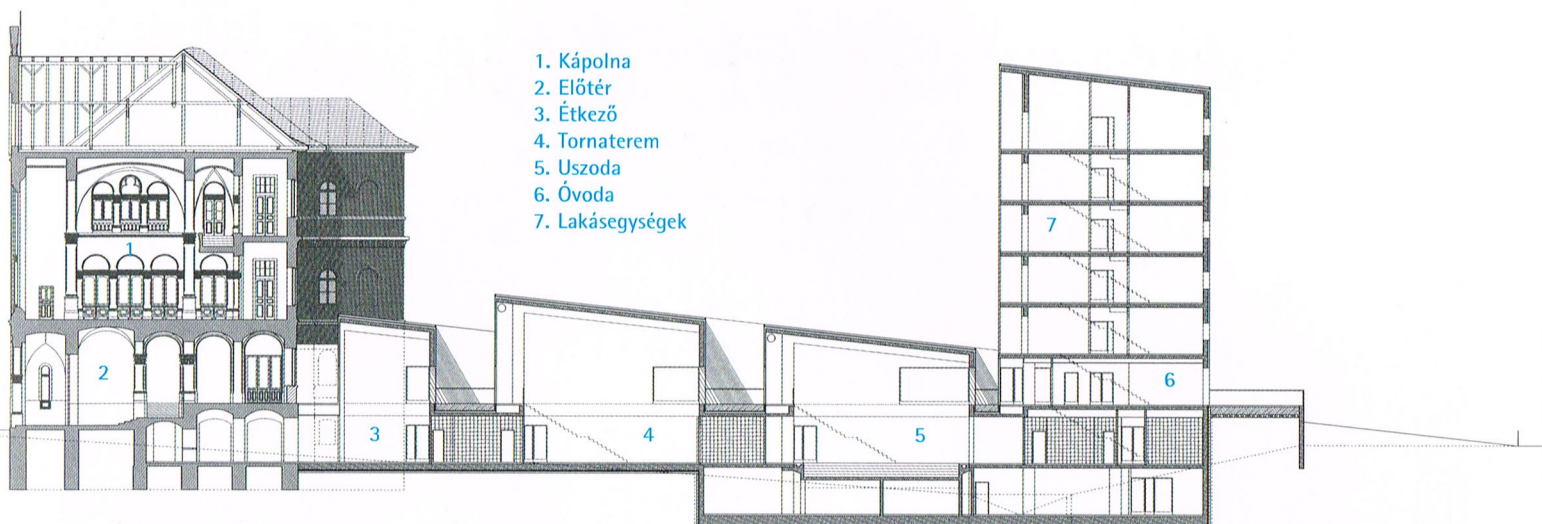
Pottyondy Péter

Az angol statisztika és a magyar tapasztalás „bizonyította” gyakoriság egyik oka a két hivatás közötti hasonlóság lehet. A gyógypedagógus és az építész egyaránt rendelkezik azzal a csodálatos képességgel, hogy valami „hiányt” pótol munkájával, tehetségével. A gyógypedagógus akadályoztatott elmét, szervet mozdit meg, tanítja, képzi a fogyatékkal élő embert olyan dolgokra, amiket saját erejéből nem lenne képes meglátni, megérteni, gyakorolni. Az építész az üres papírra húzott vonalakkal határoz meg soha nem volt tereket, melyekben ké-

sőbb emberek élnek. A gyógypedagógus és az építész munkájához egyaránt empátia, kreativitás, rugalmasság és – nem utolsósorban – alázat szükséges. Empátia a másik fél gondolatainak közötti eligazodáshoz, az esetleg meg sem fogalmazott valós igényeinek felismeréséhez, kreativitás az előbbiekre való reagáláshoz, rugalmasság a szükségtelennek mutatóhoz – bár fontosnak hitt – gondolatok elvetéséhez, alázat ahhoz, hogy a cél mindig a másik legyen.

A fentiek után talán érthető, hogy örömmel vettem részt a Budapest Főváros Főpolgármestere Hivatal által – egy új gyógypedagógiai intézmény tervezésére – kiírt országos építészeti tervpályázat zsűrijének munkájában. A pályázati kiírás szerint a II. kerületi Csalogány utcá-

2

3

ban működő iskolát és a Kavics utcában működő óvodát egy közös épületegyüttesben kellett elhelyezni az óbudai San Marco utcában.

Jól indult a zsűri munkája, mert Burján Lászlóné intézményvezető meghívta a zsűritagokat a működő intézetekbe, ahol megismertük a bennük folyó életet, találkoztunk a tervezendő épületegyüttes leendő lakóival, szembesülhettünk a két intézményben akkor fennálló korszerűtlenséggel, esetenként nehezen, vagy egyáltalán nem használható épületadottságokkal. Tekintettel arra, hogy bentlakásos intézményekről volt szó, melyekben több mint 150, 3-20 éves korú kisgyermek, fiatal élte napi életét, az új épület iránti igény szinte tervezési program nélkül is tapintható volt.

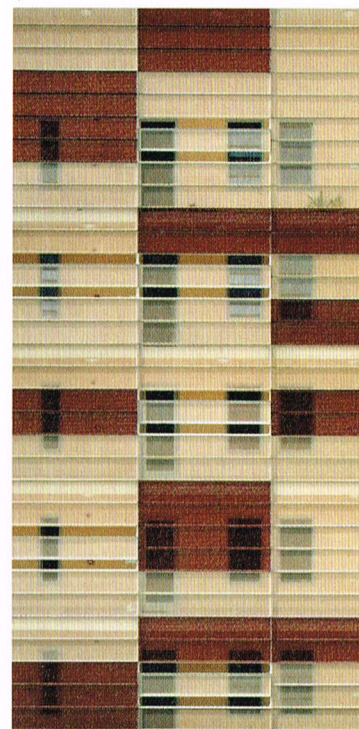
Eredetileg egy női szerzetesrend által a múlt század elején építtetett és működtetett szociális intézmény meglévő épületében, az 1970-es években épült, vázpaneles épületben és új építésű épületrészekben kellett a pályázóknak elhelyezni a programban foglaltakat. A zsűri kiírást megelőző előkészítő munkájának legnagyobb eredménye az volt, hogy elfogadtatta a kiíróval az

akkor jó műszaki állapotú, de alacsony építészeti értékű vázpaneles épületrész bonthatóságát. A végső, tervezési program egy egyesített, bentlakásos, oktatási-nevelési-szociális intézményben 160 közepesen súlyos értelmi fogyatékos gyermek elhelyezésére szolt, hozzávetőlegesen 9.000 m² alapterületen.

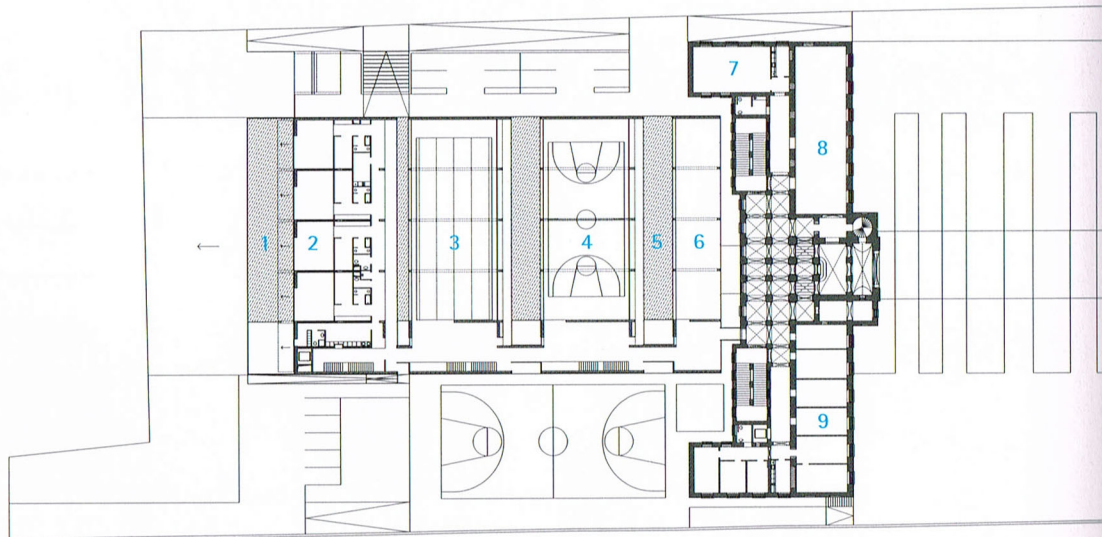
A magas színvonalú pályázatok közül Tarnóczy Tamás Attila tervét javasolta a zsűri megvalósításra. A pályázati terv racionális és rendkívül tiszta szerkesztésmódjával, finom érzékeny grafikájával tűnt ki. Meggyőződésem, hogy nem véletlenül Tarnóczy Tamás Attila nyerte meg a pályázatot. Régebbi ismeretség okán állíthatom, hogy rendelkezik azokkal az adottságokkal, melyeket az írás elején az építész és gyógyterapeuta szakma gyakorlását rokonító tulajdonságokként említettem. Most ezt még egyvel kiegészítem: a kitartó munkabírással.

A tovább tervezés, építés időszakát aggódva kísértem figyelemmel, mert tartottam a nagyvonalú tervezési program és a kristálytisza építészeti koncepció – a nehezedő gazdasági körülmények és a kivitelezői diktálta – „racionalizálásától”.

4

1. Óvodakert
2. Óvoda
3. Uszoda légtér
4. Tornaterem légtér
5. Tetőkert
6. Étkező légtér
7. Könyvtár
8. Tanári
9. Irodák

1. Földszinti alaprajz
2. Az új és a régi épület találkozása – a sportpálya felől
3. A gyermekotthon régi ház homlokzatára tekintő étkezője
4. Az épület tetőkert-bevágásokkal tagolt északi homlokzata

Ebben az időszakban volt nagyon fontos Tarnóczy Tamás Attila és tapasztalt társa – Balázs Mihály építész – határozottsága és kreativitása, mert számtalan olyan generáltervezői döntést kellett hozniuk, ami alapvetően meghatározta pályázati elképzelés és a megépült épületegyüttes egymáshoz való viszonyát. Bejárva az azóta már átadott, belakott épületeket kijelentem, hogy bár változások – Magyarországon szinte természetesen – történtek, de pályázat idején sikert aratott, tiszta szerkesztésmód, az építészeti részletek skandináv egyszerűsége jelen van a megépült házban. Példaként két változást említek. Többszörösen megváltozott az

új épületrész nagy, egy irányban lejtő tetejének héjalása. A pályázatban látszó felületként különböző, élénk színezésű zúzottkő szerepelt, ami kiviteli tervekben artisztikusan mintázott felületű előre gyártott vasbeton kéregpanelre változott, végül szürke trapézlemez került a tetőre. A kivitelezés üteméhez képest túl későn elkészült kéregpanelek a San Marco utcai előkertbe kerültek fűvel tagolt járőfelületként, kerti bútorként. A trapézlemez a kollégiumi szárny külső folyosóinak perforált lemez „szűrőjén” át szemlélve nagyon mai hatású, de szabad rálátásban azért szegényesebb, unalmasabb, mint a színes zúzottkő lehetett volna.

3

A másik, pályázatban még nagyon meggyőző építészeti gondolatot a napi használat írta felül. Az uszoda, tornaterem és az étkező közötti bevilágító funkciójú tetőterek a pályázatban még járható, szabadtéri kiscsoportos foglalkozások céljára használható, az emeleti folyosóról könnyen megközelíthető teretek voltak. A jól lehatárolt, belátható, így biztonságos tetőterek a szűk, sportpályával, kötelező parkolókkal terhelt udvar mellett különösen értékesnek látszottak a pályázat idején. Eddig ezek a részek kihasználatlanul maradtak. Remélhető, hogy egy szép napos délutánon kedve támad egy csoportvezetőnek néhány tanítványával kiülni valamelyik

tetőterbe, és akkor talán gazdagodik a jelenlegi bevilágító sávok funkciója.

Egy ilyen karakteres, speciális funkciójú épület belakására, felfedezésére, megérzésére sok idő kell. Érthető, hogy most még néhány helyen a sokéves megszokások néha elakadnak az új falak között. Egy biztos, az épületegyüttes rekonstruált és új részei szerves építészeti egységet alkotnak, a terek áttekinthetőek, biztonságosak, használhatóak, korszerűek. Az építész számára ezzel a feladattal kapcsolatban az empátia, a kreativitás, a rugalmasság és az alázat gyakorlásának ideje lejárt. Most a gyógypedagógusokon, gondozókon, üzemeltetőkön a sor. A lehetőségeik jók!

4

Építtető: Budapest Főváros
Főpolgármesteri Hivatal

Építész:
Tarnóczy Tamás Attila,
Balázs Mihály DLA

Építész munkatársak:
Tatár Balázs, Török Dávid

Belsőépítész:
Frank György

Szerkezettervezés:
Volkai János

Épületgépészet:
Kálmán Zsolt

Elektromos tervezés:
Krén József

Tűzvédelem: Mikola Zsolt

Szigetelések:
Horváthné Pintér Judit

Kerttervezés:
Hlatky Katalin

Művészettörténet:
D. Mezey Alice,
Springer Ferenc

Kivitelező: IGN Zrt.

Fotó: Bujnovszky Tamás